

Új alapokon a magyar vidékfejlesztés

FICSOR ÁDÁM,
az FVM szakállamtitkára

Magyarország számára 2007 és 2013 között közel 1 300 milliárd forint keretösszeg áll rendelkezésre az agrárium és a vidéki térségek modernizálása céljából. A potenciálisan felhasználható fejlesztési forrás a mezőgazdasági szektor termékeinek versenyképessé tételét, a minőségi mezőgazdasági termékek előállítását, továbbá a rurális térségek gazdaságának fellendítését, illetve a vidékfejlesztés fenntarthatóságát kívánja megalapozni.

A fenntartható vidékfejlesztés megteremtése kulcsfontosságú feladat, amely a vidékfejlesztés kormányzati és térségi szereplőinek együttműködésével teremthető meg. Ehhez szükség van egyrészt felülről jövő koordinációs tevékenységekre, amely meghatározza, illetve kijelöli – a hazai és európai uniós jogszabályok figyelembe vételével – az együttműködés kereteit. Másrészt elengedhetetlen, hogy települési-, mikro-, és kistérségi szinteken alulról jövő kezdeményezéseként ún. térségi „vidékfejlesztési centrumok” és fejlesztési

közösségek alakuljanak, azaz a fejlesztési források helyi szintű felhasználásáról legalább kistérségi szinten kell dönteniük az ott élőknek. Ehhez azonban bizonyos döntési jogköröket kell helyi szintekre delegálni, hogy az adott kistérségben működő civilek, vállalkozók és önkormányzatok, természetes személyek döntsenek saját (vidék)fejlesztési elképzeléseikről. A helyi szinten történő tervezésről, programozásról már állnak rendelkezésre ilyen jellegű tapasztalatok (pl. AVOP LEADER+, Cserhát Program), melyek fontos adalékok a vidékfejlesztési intézkedések kidolgozása során.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, mint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az erre tervezett Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) felelőse épít a korábbi tervezési-programozási tapasztalatokra, és figyelembe veszi a hazai és nemzetközi vidékfejlesztési „jó gyakorlatokat”. Az FVM a tervezés során széles körű társadalmi egyeztetést végzett a potenciális vidékfejlesztési szereplőket megszólítva az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia (ÚMVST) tervezése során. Bár nem

Nemzeti agrárkár-enyhítési rendszer

(Folytatás az 1. oldalról)

állam azonos mértékű tehervállalásán alapuló kárenyhítési rendszer került kialakításra.

Miután az agrárkárenyhítés az uniós szabályok szerint mezőgazdasági támogatásnak minősül, a tervezett intézkedést be kellett jelentenünk az Európai Bizottsághoz is. Az Országgyűlés 2006. október 30-án fogadta el a nemzeti agrárkár-enyhítésről szóló 2006. évi LXXXVIII. számú törvényt. Időközben elkészült és megjelent a törvényhez csatlakozó 88/2006. (XII.28.) FVM számú végrehajtási rendelet. A kárenyhítési rendszer működtetésével kapcsolatos állami feladatokat – a jogszabályok szerinti munkamegosztásban – a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), valamint a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MgSzH) látja el.

A rendszerhez a mezőgazdasági termelők önként csatlakozhatnak. Az erre vállalkozóknak az MVH-val szerződést kell kötniük, amelyben kötelezettséget vállalnak előre meghatározott összegű hozzájárulás évenkénti befizetésére. Ennek mértéke a szántóföldi művelési ágú területek után 1.000 Ft/ha, a szőlő-gyümölcsös művelési ágban pedig 3.000 Ft/ha. Ez az összeg csupán töredéke a termelők által évenként igényelhető területalapú támogatásnak. A termelőknek az elemi kár bekövetkezését az MgSzH megyei hivatalához kell bejelenteniük.

A törvényben az állam arra vállal kötelezettséget, hogy a „kárenyhítési kasszába” évenként a termelőkkel azonos összeget fizet be. A kárenyhítő juttatás a törvényben szabályozott elvek szerint ebből a forrásból fizethető. A rendszer elemi csapás (ár- és belvíz, aszály,

fagykár) bekövetkezése esetén nyújt kárenyhítést, de csak a rendszerbe belépett termelők részére. (Elemi csapásról akkor beszélünk, ha az előbbi károk miatt a hozamérték az előző 3 év átlagához képest a gazdaság egészében legalább 30 %-kal csökken.)

A rendszerhez csatlakozó, elemi csapás által sújtott termelők a kárenyhítő juttatás iránti igényüket – a Vhr-ben pontosan szabályozott módszerrel – saját maguk számítják ki. A kárenyhítési igényt – az MgSzH által elvégzett felülvizsgálat és hitelesítés után – az MVH-hoz a tárgyév november 10-ig lehet benyújtani. A kifizetéssel kapcsolatos feladatokat az MVH végzi.

A kárenyhítés legfeljebb a hozamkiesés mértékéig terjedhet, de csak a rendelkezésre álló forrás erejéig nyújtható. Amennyiben – pl. rendkívül súlyos elemi káros évben – a fedezet nem elegendő, a kárenyhítés mértékét arányosan csökkenteni kell.

Az új típusú agrárkár-enyhítési rendszer működéséhez szükséges fedezet biztosításáról az egyes években az állami költségvetésről szóló aktuális törvény rendelkezik. Fontos garanciális szabály, hogy az e célra be-tervezett előirányzat más célra nem vonható el, nem zárolható és a fel nem használt összeg a következő évekre tovább vihető.

Végeredményben az új típusú mezőgazdasági kárenyhítési rendszer nem helyettesíti, de jól kiegészíti a piaci alapon működtetett mezőgazdasági biztosítást. Elősegíti az elemi csapások hatásának enyhítését, a folyamatos termelés feltételeinek biztosítását és ezen keresztül a mezőgazdaságból élő vidéki családok megélhetési biztonságát. Az új rendszer mind a termelők, mind az állami költségvetés oldaláról kiszámítható és tervezhető helyzetet eredményez.

**KIEGÉSZÍTI A PIACI
ALAPÚ MEZŐGAZDASÁGI
BIZTOSÍTÁST**

(Folytatás a 3. oldalról)

előírás, az ÚMVP társadalmi egyeztetésére is sor kerül, melynek keretében a potenciális kedvezményezettek véleményezhetik a készülő jogcím-tervezeteket.

A fenntartható vidékfejlesztés megalapozása tehát nem lehetséges a vidékfejlesztés eszköz- és intézményrendszerének megerősítése nélkül, így a hét év alatt felhasználható fejlesztési források egy kisebb része erre fordítódik. Ennek első és meghatározó lépése a „Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI) cím” elnyerésére kiírt pályázat elindítása. Ez összhangban van az EMVA rendeletben megfogalmazott Nemzeti Vidéki Hálózat (NVH) létrehozásával.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) kialakításának első és alapvető lépése a Vidékfejlesztési Tanácsadó Hálózat (VTH) felépítése. Minden területfejlesztéstatistikai kistérségben (Budapest kivételével) Helyi Vidékfejlesztési Iroda (HVI) alakul az FVM-Vidékefejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet szakmai irányítása mellett. Ezáltal a kistérségek potenciális vidékfejlesztési szereplőinek összehangolása válik lehetővé, koncentrálni a fejlesztési források ésszerű programozását, társadalmasítását, felhasználását. Az irodák a vidékfejlesztésben meghatározó szerepet fognak betölteni, melynek során segítik az ÚMVP kistérségi és települési szintű megvalósítását.

A cél, hogy minden kistérségben legyen egy olyan „vidékfejlesztési centrum”, amely képes elősegíteni az ÚMVP forrásainak hatékony felhasználását, együttműködve a térség többi, fejlesztésekben érdekelt szereplőjével, hogy az adott kistérségbe érkező más, hazai és európai uniós forrás szinergia-hatása a lehető legjobban érvényesüljön.

Magyarország (a főváros kivételével) összes területfejlesztési kistérségében, így a vidéki térségek mind-egyikében meg kell teremteni az esélyt az életminőség javítására, a helyi vállalkozások fejlesztésére. Ez különösen igaz a hátrányos-, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű településekre, illetve kistérségekre, azon belül pl. a cigányság helyzetére.

A fent vázolt célok eléréséhez – többek között – szükség van más fejlesztéspolitikai hálózattal való térségi szintű együttműködésre is. A kormányzati fejlesztéspolitika kistérségi szintű képviselőiről szóló 1122/2006. (XII.13.) Korm. határozat értelmében Kistérségi Fejlesztési és Program Iroda létrehozására kerül sor, amelynek feladata a Nemzeti Fejlesztési Terv Tanácsadó Hálózat, az Önkormányzati és Térségi Koordinátor Hálózat, valamint a Vidékfejlesztési Tanácsadó Hálózat munkájának koordinációja.

Az egyes hálózatok az alábbi feladatokat látják el:

A Nemzeti Fejlesztési Terv Tanácsadó Hálózat (NFT TH) az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) és az operatív programok végrehajtását segíti elő az alábbiak szerint:

- tájékoztatást nyújt az ÚMFT/NFT támogatási lehetőségekkel kapcsolatban;
- az ÚMFT keretében támogatásra érett projektjavaslatok gyűjtése;
- kapcsolattartás projektgazdákkal, a programok megvalósításának elősegítése (konzultáció, problémamegoldás, elszámolások segítése);
- egyedi projektekkel kapcsolatos feladatok megoldása az NFÜ felkérésére;
- információgyűjtés az ÚMFT megvalósításának hatásainak értékeléséhez;
- az intézményrendszer működésére vonatkozó tapasztalatok összesítése, rendszerezése, továbbítása az NFÜ számára;
- az ÚMFT végrehajtását segítő, az NFÜ által megjelölt egyéb feladatok ellátása.

Az Önkormányzati és Térségi Koordinátor Hálózat (ÖTKH) a korábbi kistérségi megbízott hálózat bázisán kerül felállításra. A hálózat koordinációja regionális szinten történik. Feladatai egyrészt a kistérségi fejlesztési tanácsok és a többcélú társulások feladatainak segítése, valamint bizonyos ÚMFT-vel kapcsolatos tevékenységek a kistérségi stratégia tervezés és projektfejlesztés területén.

A Vidékfejlesztési Tanácsadó Hálózat (VTH) a Helyi Vidékfejlesztési Irodákból áll, melyek az alábbi feladatokat végzik:

- Az ÚMVP lebonyolításában való közreműködés, ezen belül különösen:
 - a projektgenerálás;
 - a tájékoztatás;
 - a monitoring feladatok ellátása.
- Az ÚMVP 3. tengelyében (intézkedéscsoport) megvalósuló helyi szolgáltatás- és falufejlesztési, valamint vállalkozás-, illetve gazdaságfejlesztési kezdeményezések összefogása, ezen belül különösen:
 - kistérségi szinten ún. Helyi Vidékfejlesztési Terv (HVT) kidolgozása;
 - a kistérség vidékfejlesztési szereplőinek összefogása ún. Helyi Vidékfejlesztési Közösségek (HVK) szervezése;
 - vállalkozásfejlesztési projektkezdemenyyezések mentorálása.

- A vidéki térségek általános fejlesztésének elősegítése:
 - együttműködés terület-, vidék- és gazdaságfejlesztési hálózatokkal;
 - kapcsolattartás LEADER akciócsoportokkal;
 - együttműködés a leghátrányosabb helyzetben lévő kistérségekben, illetve településeken indítandó programokban részt vevő intézményekkel, különösen az Új Magyarország Fejlesztési Terv operatív programjai keretében megvalósuló fejlesztésekben.

Összességében a legfontosabb feladat az egyes hálózatokban résztvevők koordinációjának megteremtése, az információ-áramlás biztosítása.

A tervezett vidékfejlesztési (3. intézkedéscsoport) intézkedések elsősorban a helyi vállalkozások fejlesztésén, másrészt az életminőség javításán alapulnak az alábbiak szerint:

1. A vidéki gazdaság diverzifikációját elősegítő intézkedések:
 - nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás
 - mikro-vállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása
 - a turisztikai tevékenységek ösztönzése.
2. A vidéki térségek életminőségének javítását célzó intézkedések:
 - a vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások
 - falumegújítás és -fejlesztés
 - a vidéki örökség megőrzése és fenntartható fejlesztése
 - a vidéki örökség megőrzése és korszerűsítése – Natura 2000 fenntartási/fejlesztési tervek készítése.
3. A 3. Intézkedéscsoporthoz tartozó területeken működő gazdasági szereplőkre vonatkozó képzési és tájékoztatási intézkedés
4. Készségek elsajátítása, ösztönzés a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozására és végrehajtására